

РОЗВИТОК СЛОВЕСНО-ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЛОГОПАТОЛОГІЄЮ

Стахова Ольга Олександрівна

к. психол. н., доцент

Гриб Владислава Василівна

здобувачка вищої освіти магістерського рівня

Соціально-психологічний факультет

Кафедра психології, логопедії та інклюзивної освіти

Житомирський державний університет

імені Івана Франка, Україна

Вербальний інтелект дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями формується уповільнено через низку чинників, зокрема через вікове домінування наочно-образного мислення, недостатню пізнавальну активність, низьку мотивацію до інтелектуальної діяльності та обмеженість мовних засобів.

Експериментальні дані ряду дослідників (Л. Андрусишина [1], І. Брушневська [2], О. Ласточкіна [3], О. Никитчук [4], А. Соловійова [3], О. Стахова [4] та ін.) підтверджують диспропорцію між невербальним і вербальним мисленням у дітей із ПМР. Попри це, загальний інтелектуальний розвиток дошкільників не страждає, що створює умови для ефективної корекції словесно-логічного мислення як основи майбутнього навчання.

З цією метою, з огляду на розкриті під час емпіричного дослідження особливості розподілу словесно-логічного мислення у дітей дошкільного віку з логопатологією за рівнями, де у більшості частини (57%) респондентів переважає середній рівень вербального інтелекту, наявність показників його низького щабля у 43% вихованців ЗДО, нами було розроблено психолого-педагогічну корекційну програму з розвитку словесно-логічного мислення у дошкільнят із ПМ «Подорож Країною квітів». Її зміст висвітлено в таблиці 1.

Таблиця 1. Структура психолого-педагогічної корекційної програми «Подорож Країною квітів»

№ заняття та його тривалість	Тема заняття	Мета заняття
Заняття 1 (30 хв.)	Заняття «Давайте познайомимось!»	Знайомство учасників корекційної програми, налагодження з ними контакту, створення психологічно невимушеної, доброзичливої атмосфери довіри, відкритості, взаєморозуміння, взаємоприйняття, сприяння згуртованості групи, створенню позитивного клімату в ній; вироблення у дітей навичок міжособистісної взаємодії, розвиток їх комунікативних здібностей; виховання в дошкільнят почуття самоповаги й поваги до інших.
Заняття 2 (30 хв.)	Заняття «В гостях у квітів»	Ознайомлення дітей із різноманіттям рослинного світу (кущі, дерева, трав'янисті рослини), їх значенням у природі та житті людини; формування у дошкільнят уявлень про використання квітів у різних сферах життя (побут, свята, мистецтво, прикраси, подарунки); виховання прагнення робити добро іншим, любові до природи.
Заняття 3-4 (60 хв.)	Заняття «Квітковий сад кольорів»	Розширення уявлень дітей дошкільного віку про «зелених друзів», багатство флори, зокрема про квітучі рослини; виховання у дошкільників естетичних почуттів, дбайливого ставлення до навколишнього середовища.
Заняття 5 (30 хв.)	Заняття «У квітничку»	Поглиблення знань дітей про будову рослин й основні функції цих частин (коріння, пагін, листя, квітка, плід, насіння); формування у дошкільнят спостережливості, інтересу до природи.
Заняття 6 (30 хв.)	Заняття «А як квіточка живе?»	Розширення уявлень дітей про послідовність процесів у житті рослини (проростання, ріст, цвітіння, утворення плодів і насіння), значення в цьому умов навколишнього середовища (води, світла й тепла); виховання допитливості, позитивного ставлення до світу живої природи.
Заняття 7 (30 хв.)	Заняття «Рослини у моїй кімнаті»	Ознайомлення дітей із різноманіттям кімнатних рослин, закріплення їх назв; формування у дошкільників умінь за зовнішніми ознаками рослин визначати їх стан, доглядати за ними, доводити розпочату справу до кінця; виховання дбайливого ставлення до «зелених друзів», поваги до праці, працьовитості, акуратності, відповідальності.
Заняття 8 (30 хв.)	Заняття «Квіти моєї України»	Закріплення знань дошкільнят про українські рослинні символи (калина, верба, дуб, мак, барвінок, соняшник тощо); виховання в дітей любові до Батьківщини і гордості за неї, рідної природи та народних звичаїв, традицій.
Заняття 9-10 (60 хв.)	Заняття «До нових зустрічей!»	Галькування результатів й підведення підсумків психокорекційної роботи; проведення другого зрізу діагностики особливостей прояву та рівнів розвитку словесно-логічного мислення дошкільнят із ПМ.

Практична апробація програми «Подорож Країною квітів» засвідчила її результативність у формуванні когнітивних умінь дошкільників із мовленнєвими вадами. Діти продемонстрували здатність до аналізу й синтезу об'єктів, виділення їхніх структурних складових, порівняння та узагальнення явищ, встановлення логічних і причинно-наслідкових залежностей.

Крім цього, розвиток розумових операцій сприяв розширенню понятійного апарату та засвоєнню логічних конструкцій, що позитивно позначилося на мовленнєвій діяльності й становленні словесно-логічного мислення дітей.

Отримані результати підтверджують ефективність програми та її потенціал для широкого використання у практиці педагогів, психологів і батьків, які працюють із дітьми дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями.

Список використаних джерел

1. Андрусишина Л.Є. Особливості інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.08. Київ, 2012. 20 с.
2. Брушневська І. Дослідження сформованості мислительних операцій у дітей із загальним недорозвитком мовлення. Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобич, 2020. Вип. 27, т. 1. С. 199-205. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/27_2020/part_1/35.pdf (дата звернення: 14.11.2025).
3. Соловйова А.А., Ласточкіна О.В. Діагностика мисленнєвих операцій старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення. Актуальні проблеми корекційної педагогіки, психології та реабілітації: матеріали І Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Суми, 15 травня 2018 р.). Суми, 2018. С. 124-127.
4. Стахова О.О., Никитчук О.В. Дослідження мислення дошкільників із порушеннями мовленнєвого розвитку. Collection of Scientific Papers: Modern Perspectives on Science and Economic Progress: 2nd International Scientific and Practical Conference (November 5-7, 2025). Vilnius, Lithuania, 2025. С. 447-449. URL: https://isu-conference.com/wp-content/uploads/2025/11/Vilnius_Lithuania_05.11.25.pdf (дата звернення: 22.11.2025).